LETO I. — Št. 92. GORICA, 3. decembra 1919. Posamezna številka 10 cent.

GORIŠKI SLOVENEC

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

Naročnine:
Italijanska kraljevina: Celo leto Lir 10.- — Pol leta Lir 5.- Tri mesece Lir 2.50 En mesec Lir 1.-

Oglasi:
Oglasi na drugi strani Lir 1.- za vrsto — Mali oglasi Lir 0.05 za besedo — Znižane cene za letne naročnike.

VREDITEV VALUTE

Konečno je padla odločilna beseda. Vrednost papirnate krone je zvišana od 40% na 60% v lirah. To je bistveno in ni malo, čeravno ni toliko, kolikor je marsikdo pričakoval.

Vsekakor pa je toliko, da bodemo mogli v jedni sledečih številk dokazati, da je v tem pogledu storila Italija več od vseh drugih držav v zasedenih ozemljih.

Člen 1. V glavnem, kakor smo že rekli, je sedaj gotovo, da pride vsak do svojih 60% prejšnega premoženja v gotovini.

Menjava se pa prične še le 25. februarja 1920. Dodatnih 20% se izplačuje seveda le proti vrnitvi svojedobno izdanih potrdil.

Člen. 2. kr. naredbe obečuje menjavo kron v izmeri 60% tudi onim, ki iz kakoršnegakoli si bodi razloga, ki je pripisovati višji moči, niso mogli pravočasno menjati svojih kron. Potemtakem pa bi bili iz vzeti od te ugodnosti vsi oni zamudneži, ki so stanovali v ozemlju trentinske ali Julijske Benečije, ker ni bilo moči, ki bi jim zamogla zabraniti menjave kron.

Člen 3. odrejuje menjavo bančnih vlog, v kolikor so se nahajale iste v denarnem zavodu pred 10. aprilom t. l. vštevši tudi obresti. Tuje fizične in juridične osebe so izključene od te ugodnosti.

Člen 4. navaja utesnitve, ki veljajo za bančne zavode. Isti zadevajo pred vsem naknadno uvoženi in bankam v dobro zaračunani denar. Tozadevna določila zanimajo vsled tega edino bankirje.

Člen 5. določa, da se bodo menjale tudi vloge v avstro-ogerskih posojilnicah onkraj demarkacijske črte, ako in v kolikor so bili vpoštevani pri prejšni menjavi v 40%.

Člen 6. odreja, da velja ta ugodnost tudi za upnike oziroma dolgove, ki niso bili plačani do 9. aprila 1919 in so izvršljive obveznosti v ozemlju Julijske ali Trentinske Benečije. Dopolnilna plačila se imajo izvršiti do 30. junija 1920. Kdor je potemtakem plačal svoje dolgove v kronah pred 9. aprilom 1919, bi bil potemtakem prost vsake nadaljne obveznosti.

Člen 7. je sila važen vsled okoliščine, ker določa, da se morajo tirjatve, ki izvirajo iz trajnih obveznosti, plačevati «alla pari», to je toliko lir kakor kron. To določilo se nanaša v bistvu na agrarne najemninske pogodbe in se zdi upravičeno v kolikor se ne gre za plačila dolgov, marveč za spremembo pogodbe novemu denarju primerno. Kdor je imel torej pogojeno za 10 let plačevanje najemnine od kakega koščeka zemlje, morej odslej odplačevati najemnino v istem znesku v lirah. Hišne najemninske pogodbe ostanejo pa nespremenjene.

Člen 8. vrejuje zavarovalne pogodbe.

Člen 9. zadeva draginjske doklade. Uradnikom se potemtakem ne priznajo kaki novi priboljški, ker so njihovi prejemki že posebej vrejeni.

Člen 10. ne priznava nove ugodnosti izplačilom izvršenim pred 10. aprilom pod gori imenovanim naslovom.

Člen 11. predvideva možnost, da bi nastala vsled te nove naredbe velika krivica pri tirjatvah in dolgovih. Vsled tega ustvarja možnost, da se zateče, kdor se smatra v primeri z upnikom ali dolžnikom za preveč oškodovanega, k sodnemu dvoru, ki odloči v sporu, ako se ne posreči poravnava. Proti odločbam tega sodnega dvora ni dopuščen priziv.

Člen 12. dopušča trgovskim društvom in drugim moralnim činiteljem, da vredé svoje deleže novemu denarnemu položaju primerno.

Člen 13. Lire iz serij, kojim je bil določen obvezen kurs v iznosu 2·50 K za eno liro, dobé do plačilo 50%. Špekulanti serijranih lir se bodo občutno okoristili. Toda rok je omejen do 30. junija 1920.

Člen 14. se glasi, da se izplača doplačilo 20% do 5000 lir v gotovini, svote črez 5000 lir pa se bodo izplačevale v državnih zakladnicah in sicer z zapadlostjo enega leta, ako znesek ni višji od 10.000 lir, in z zapadlostjo 3 let, ako presega doplačilo 10.000 lir. Za serijrane lire je določene meja izplačljive svote v gotovini s 15.000 lirami.

Člen 15. zadeva vreditev javnih fondov, v kolikor so bili odškodovani z menjavo v iznosu 40%. Nadaljni vkrepi glede javnih ustanov so pridržani parlamentu.

Člen 16. se glasi, da se ta odredba ne dotika klavzul versailske mirovne pogodbe, in

Člen 17. določa, da stopi ta naredba v veljavo z dnem razglasitve v uradni «Gazzetti» in da se ta naredba pozneje potom parlamenta v zakoni.

Tako smo površno navedli, o čem govoré posamezni člani. Ni nam treba povdarjati, da nam ni mogoče ocenjevati dalekosežnosti gotovih točk, kajti to prihaja na dan polagoma, kedar pričenjajo igrati vlogo interesi posameznikov.

Gladko se izvrši v kolikor zadeva naredba osebe, ki so že menjale denar v deželi. Potem se težkoče stopnjujejo. Težje bodo imeli begunci, ki se vrnejo domov s kronami, ker bodo morali s pričami dokazati, da niso mogli svojedobno menjati svojih kron.

Grozno so pa prizadeti oni lakomneži, ki se niso mogli ločiti od kron, češ, da jim vlada premalo ponuja. V naši deželi je takih nesrečnežev dosti in za te, kakor kaže, ni nobene «amnistije». Kolikor nam je znano, se nahaja med temi tudi marsikak razumnik, toda takovi omejeni ljudje, nahujskani od fantastov, skoraj niso vredni pomilovanja, ker so bili po vsem časopisju, tudi po slovenskem, opozorjeni, da naj ne opusté menjave.

Nova naredba bo dala dosti dela bankam in zavarovalnim društvom, glede kojih slednjih je treba strokovnega znanja, da se bode moglo nadzorovati vreditev zavarovalnih pogodb v smislu člena 8.

Na serijrane lire je vse pozabilo. Bankirji pa, ki so spravljale te lire posebej, bodo imele velikanski in nezasluženi dobiček, reveži pa, ki so jih komaj vsilili brezvestnim trgovcem po postavnem kurzu, ne bodo imeli ničesar od te določbe.

Možnost, ki jo ustvarja Člen 11. bo povod nebrojnim pritožbam in pravdam in bo zaposlila odvetniške pisarne.

V obče je treba priznati, da je italijanska država s to novo naredbo res dosti žrtvovala, da bi zadovoljila prebivalstvo, a kljubu temu vsebuje naredba marsikako trdoto za one, ki so posedovali premoženja v denarju pred vojno.

Seveda lahko mirnemo rečemo, da bi bili nezadovoljni tudi če bi jim plačali krono po 100%, ker bi trdili, da lira ni danes toliko vredna kakor pred vojno krona. Sicer pa je v naši deželi še nebroj gospodarskih vprašanj in med temi posebno vojna odškodnina, s kojo se bi lahko izravnale rane, ki jih je zasekala vojna gospodarstvom.

Vemo, da se ne doseže vsega z jedno samo naredbo, toda uvaževati je okoliščino, da pride ta naredba še v parlament in da je pridržano ljudskim zastopnikom, med kojimi se bodo takrat nahajali gotovo tudi našinci, ki bodo mogli še marsikaj popraviti in rešiti.

Časa za pomisleke je še dosti, kajti izplačila pričnejo še le 25. februarja 1920.

Mirovna konferenca se hoče seliti.

Znano je, da se že delj časa govori o tem, da se bi prenesla nadaljna posvetovanja mirovne konference v London. Posebni gorki za to misel so Angleži, toda pri tem zadevajo na trdovraten odpor pri Francozih.

Dopisnik „Corriere della sera“ poroča o tem sledeče:

„Francoska vlada nasprotuje vsaki misli, da se bi odneslo razpravljanje jedne izmed mirovnih pogodb, radi kojih so se sestali zavezniki v Parizu, namreč turške, iz omizija mirovne konference in poverilo novemu organu, za kojega vstvaritev in nobenega tehtnega vzroka. To ne bi bilo samo veliko razžaljenje za Francijo, ki je bila enoglasno proglašena sedežem mirovne konference in ki ima tudi brezdvomno pravico, da vidi spopolnjeno svoje delo, ampak bi tudi jako malo služilo ugledu mirovne konference, ako bi ista pred časom zaključila svoje delovanje. Baš radi tega, ker bi morali zavezniki pri pojavu sedanjega nemškega odpora pokazati soglasnost, menijo Francozi, da bi bilo pogubonosno, ako bi ravno sedaj razpustili edini organizem, ki drži še po koncu vpliv mirovne konference, namreč vrhovni zavezniški svet.

V ozirom dalje na dejstvo, da je treba tudi še skleniti mirovno pogodbo z Ogrsko, ki pri najboljši volji ne pride do podpisa pred 15. januarjem 1920, se ne umeva koristi, ki se bi jih imelo od tega, da se prenese turško vprašanje v London, dočim se bi morala muditi mirovna delegacija v Parizu radi podpisa mirovne pogodbe z Mažari.

Razven tega se nahajajo vsi arhivi mirovne konference in zapisniki vrhovnega sveta, ki se je vže poprej pečal s turškim vprašanjem v Parizu, kar bi gotovo ne olajšalo ali pospešilo delovanje novega organizma v Londonu.

Zadeva stoji sedaj na tej točki in dasi se snidejo v kratkem v Londonu načelniki zaveznišklh delegacij, ni še gotovo, da bi prodrle angleške želje.

Sicer ni nikakega dvoma, da stoji angleška vlada pod vplivom pritiska angleških finančnih krogov, ki bi radi videli čim preje rešeno vzhodno vprašanje, kajti sedanja negotovost ovira nova finančna podjetja in denarne investicije v ozemljih nekdanjega turškega cesarstva, kojega osoda ni še jasna.

*

Očividno odgovarja želja, da se bi preneslo to vprašanje v London, nadi, da se bi moglo isto hitro rešiti in sicer pod vplivom zainteresiranih krogov, ki se bojè, da bi trpeli škode angleški interesi. Toda z ozirom na francoski odpor je seveda mogoče, da opusti angleška vlada svoj načrt in se udà nadaljni razpravi v Parizu, da se zadeva preveč ne zavleče“.

Te dni je došel v Pariz novi načelnik italijanske delegacije Scialoia, koji prevzame delo tam, kjer je je pustil Tittoni.

Reško vprašanje.

Posnemamo po „Lavoratore“ vest, koje vir je sicer zaplenjen, a kaže vendar mnogo verojetnosti glede bodoče rešitve reškega vprašanja.

Nezaplenjeno je ostalo sledeče besedilo:

„Italijanska vlada pritrjevaje pravici italijanskega prostega mesta Reke odločevati samostojno o svoji osodi, jemlje na znanje izraz volje reškega mesta potom svojih zakonitih zastopnikov z dne 26. oktobra 1919 in pridržaje si pravico pripoznati jo, kedar to pripoznanje ne bode več tvorilo nepremagljivega zadržka za dosego sadov zmage in velike nevarnosti za obstoj domovine.

Med tem časom je pripravljena italijanska vlada pomagati takoj reškemu mestu, da se povrne v normalne razmere, ki so neobhodno potrebne za njen obstoj in procvit kakor tudi za narode v zaledju.

V ta namen prevzema obveznost priskočiti takoj na pomoč reškemu mestu potom italijanskega denarnega zavoda v svrho, da reši finančni položaj in valutno vprašanje ter da olajša zopetno vspostavitev delovanja reškega pristanišča in proste luke.

Italijanska vlada se svečano obvezuje:

1. da ne dovoli nikdar, da bi bile suverenitetne pravice reškega mesta kot samostojnega upravnega bitja na katerikoli način kršene ali okrajšane.

2. da ne sprejme nikakoršne rešitve, ki bi ločila Reko po suhem od italijanskega ozemlja.

3. da zasede in zajamči med tem nedotakljivost Reke in njenega okoliša potom regularnih italijanskih čet ter da istodobno pripozna krajevno teritorijalno milico, ki bi jo hotelo ustanoviti mesto Reka.

4. da pripozna suverenitetno oblast reškega mesta imenovaje pri njej svojega delegata v svrho, da se olajšajo odnošaji med njim in kraljestvom.

Zagotovlja se, da tudi del reškega prebivalstva, ki je naklonjen podjetju Gabriela D' Annunzio, sprejema ta način rešitve, ki bi rešil reško mesto sedanjega nenormalnega položaja ter se še dostavlja, da bi bil dozdevni civilni komisar kot zastopnik italijanske vlade po dogovorih v gori označenem smislu Riccardo Zanella.

Greca fides - nulla fides.

Tržaška „Edinost“ prinaša v svoji nedeljski številki zanimivo vest iz Belgrada, ki pojasnuje odnošaje med Srbijo in Grčijo v dobi najhujše krize, ki je doletela junaško Srbijo. Kedar čitamo slična poročila, nam postaja naravnost neumljivo, da uživa Grčija tako protekcijo pri zaveznikih, ko je vendar jasno, da je zakrivila Grčija celi polom ali bolje umik srbske armade s tem, da je odpovedala v odločilnem trenotku vsako zvezo in pomoč bedni Srbiji. Omenjeni članek se glasi dobesedno:

BELGRAD, 28. V Atenah se zagovarja pred sodiščem general Dusmanis, ki je bil leta 1915 načelnik grškega generalnega štaba. Pri zaslišanju je general Dusmanis izjavil, da je Grška hotela Srbiji pomagati, ko jo je Bolgarska napadla, da pa je Srbija to pomoč odbila. Ob tej priliki priobčuje presbiro ministrstva za zunanje posle nastopno uradno sporočilo: Belgrad, 24. Povodom trditve generala Dusmanisa, da je Srbija odbila grško pomoč, katero ji je zadnja ponudila in v to svrho poslala polkovnika Vlahopulisa k srbski vrhovni komandi, smo pooblaščeni izjaviti: Res je, da je polkovnik Vlahopulis prišel k srbskemu vrhovnemu poveljništvu, čim je bila proglašena bolgarska mobilizacija, toda on je bil poslan k njemu na izrečno zahtevo našega vrhovnega poveljništva in v izrečno svrho dogovora o skupni akciji proti Bolgarski. Na tem sestanku je srbsko vrhovno poveljništvo zahtevalo, da Grška nastopi s koncentriranjem svojih čet na srbsko-bolgarski in grško-bolgarski meji. Polkovnik Vlahopulis je ta načrt odobril in ga priobčil grškemu štabu. Polkovnik Vlahopulis na to ni dobil odgovora. Srbsko vrhovno poveljništvo je poslalo v Atene polkovnika Milovanovića z zahtevo, naj Grška takoj udejstvi svoj dogovor v akciji proti Bolgarski. General Dusmanis je to poslanstvo osebno sprejel, toda se ni dal v svoji nameri omajati. Tako se je polkovnik Milovanović vrnil v Niš v prepričanju, da grški generalni štab ne namerava izpolniti obveze, ki jo je Grška prevzela z znano pogodbo“.

Zadnji odgovor Wilsona na Tittonijev načrt.

Nekoliko pozno je razposlala italijanska vlada časopisom besedilo Wilsonovega odgovora na Nittija. Isto nosi datum 13. novembra in se glasi:

„Prisrčno se zahvaljujem Vam in vladi Vaše velike domovine za prisrčno zanimanje za mojo bolezen. Splošno se obrača moj položaj na bolje in mi polagoma dovoljuje povrniti se k mednarodnim vprašanjem moje domovine. Dobil sem Vaša pisma glede rešitve reškega vprašanja. Ne morem Vam prikrivati svojega začudenja glede novega načrta, ki mi ga je blagovolila zopet predložiti italijanska delegacija na mirovni konferenci. Ista pozna natančno mojo misel v reškem vprašanju, ki je nepremakljiva in sicer nikakor ne radi omalovaževanja velikega italijanskega naroda, marveč radi absolutnega prepričanja, ki prešinja vlado moje domovine.

Vsaka rešitev, ki bi bila v nasprotju z ono, ki sem jo vedno vzdrževal v pogledu reškega vprašanja, bi zašla v ojstro nasprotje s smerjo vnanje politike, ki sem jo imel vedno čast podpirati. Menim radi tega trdno, da so Vaši pomisleki proti sprejemu rešitve reškega vprašanja v drugem smislu, kakor si ga želi imperijalistična manjšma, popolnoma brez podlage. Reško vprašanje nikakor ne zadeva resno italijanski narod, ki je danes zamišljen v važnejša družabna in gospodarska vprašanja, ki ga trpinčijo. Vsekakor pa mi je žal, da Vam moram omeniti, da se ne more naše zadržanje o tem pogledu v ničemer premeniti. Toda v dobro človeštva, Vašega in tovarišev na parižki konferenci bom zahteval, da se reši reško vprašanje brez odloga. Potrebo vreditve, evropejskih vprašanj čutijo vsi narodi svetà in država, ki bi nasprotovala tej težnji, bi prisilila mojo državo k nesimpatičnim odredbam, ki jih narekuje edino-le nepremakljiva odločitev vlade moje domovine, da priskoči na pomoč v gospodarsko vspostavitev edino le državam, ki se priznavajo k moji politični veri.

Želim si odkritosrčno, da se čimpreje reši reško in dalmatinsko vprašanje v svrho, da zamoreta naša dva naroda zapričeti ono prijateljsko sodelovanje, ki je zahteva bodočnost v prid skupnosti.

Kakor pri nas.

„Gazzeti del Popolo“ poročajo iz Trenta“:

„Dne 4. novembra se je sestalo v hotelu Greif v Bolcanu nekaj Italijanov, da bi proslavljali obletnico italijanske zmage. Koncem slavnostnih govorov se je približal omizju rejeni in okrogel gospod, gladko obrit kakor vsi gledališčni igralci. Predstavi se in spregovori nekaj besed v italijanščini.

S temi besedami je hotel povedati in dejanski je z velikim naporom povedal sledeče: „Pozdravljam prijazno Italijo, kojo je ljubil Goethe in želim, da se bi v bodočnosti Nemci in Italijani pozabivši žalosti in jeze dolge vojne, med seboj sporazumeli v korist večjega človeškega napredka“. Bile so to besede idealne simpatije, ki jih je naslovil Nemec na Italijo očividno v čistih namenih. Ta Nemec je bil gledališčni igralec Leopold Thurner, ravnatelj nemškega gledališča v Inomostu, ki je omenjene dneve dajal slučajno predstave v občinskem gledališču v Bolcanu.

Seveda dejstvo, da je nagovoril Nemec Italijane pri banketu, se je zvedlo takoj po celem mestu. Vodstvo gledališča je seveda takoj odslovilo Thurnerja, proti kojemu je otvorilo inomoško časopisje takoj živahno gonjo (*Blagor njemu! Op. Ur.*). Thurner pa je tožil za odškodnino gledališčno vodstvo. Ima namreč nemalo truda z dokazovanjem, da njegove besede niso bile antipatrijotične, četudi so bile vljudno naslovljene na Italijo. Nihče mu ne tega tudi ne pobija, toda vsi obsojajo kot *neumesten* njegov nedolžen „govor“.

Izvoz valute iz Jugoslavije.

Iz tržaškega „Lavoratore“ posnemamo: „Neka naredba jugoslovanskega ministerstva določa množino valute, s kojo je mogoče zapustiti Jugoslavijo. Ista je določena na tisoč francoskih frankov, trideset šterlin, sto dolarjev ali šest sto švicarskih frankov. Ako ima potnik s seboj valuto raznih držav, ne sme presegati skupna vrednost 1000 francoskih frankov.

Prestopki se kaznujejo in valuta je v tem slučaju podvržena zaplembi. Ustanovlja se istodobno državni zavod za tuje mnenjice.

Finančni polom Avstrije.

(„Lavoratore“) „Dne 7. t. m. je imela avstro-ogrska banka v prometu 49 miljard kron papirnatega denarja in za 7 miljard takoj na zahtevo izplačljivih menjic. V aktivumu banke je naveden kredit 22tih miljard napram avstrijski in kredit 11tih miljard napram ogrski državi“. A papirnati denar se tiska še vedno naprej.

O razumništvu.

Kljubu vsem soocijalnim preobratom prihaja v vrvenju človeškega življenja na površje vedno gotova kasta ki se razlikuje od ostalih v noši in delu, ki je izključno duševno.

Ta kasta ki deluje „z uma svitlim svečem“, si je pridohila polagoma odlično mesto v človeški družbi, ker jej je poverjeno vodstvo na kulturnem in političnem polju. Kasta se je nadela ime „inteligenca“ ali „razumnišivo“ in tvori danes znatno armado, ki vstrahuje celi svet.

Dandanes je podedovala ugled srednjeveških vitezov, v kolikor se lahko zatrjuje, da se je umaknila knjigi in peresu surova sila.

Toda nekdaj ni bilo tako. V starih rimskih časih so morali učenjaki, modrijani in umetniki lepšati življenje rimskim kapitalistom v družbi sužnjev. V srednjem veku so cebali vitezi svoje pisarje in tolpe lačnih „študentov“ so ogrožale potnike, ki so se upali na osamljene ceste.

„Inteligenca“ ali „razumništvo“ kot tako je pridobitev zadnjega stoletja, ko se je razvilo šolstvo in so postale vede takorekoč popularne, dostopne vsakemu, ki se je zanje zanimal.

Dosti je pripomogel k razvoju razumništva tiskarski stroj in njegova produkcija: Knjige in časopisje,

S pomočjo teh sredstev je postalo izobraževanje jako ceno in nekako obče. Toda izmed vse te splošne izobrazbe gledajo preko glav vseh „inteligenti“ ali „razumniki“, resni možje v čednih oblekah in po večini z „naočniki“. Večkrat je njih pogled strupen, zbadljiv, prodrljiv, tu pa tam top, zamaknjen ali hinavski. Malokdaj sije iz teh oči dobrohot-

nost, razum in odkritosrčnost. Vsak izmed teh ljudi je „kompetenten“ v tej ali oni stroki in njegova življenska naloga obstoja po večini v tem, da dokazuje v obsegu svojega delokroga, da zna in da je prepotreben na svojem mestu, če ne še na kakem drugem.

Ti razumniki so vsaj navadno nedostopni za vsako novo misel. Dejstvo, da so morali prečitati nebroj knjig, kojih po večini niso prebavili, je ustvarilo v njih bojazen, oddaljiti se od tega, kar menijo, da znajo.

Po naravnem razumu se bi sodilo, da je baš to razumništvo najdostopnejše za vsako novo misel, pa se jako moti, kdor misli tako. Večina tega razumništva je v svojem znanju popolnoma omejena. Ljudstvo je to že davno takorekoč instinktivno začutilo in imenuje to lažirazumništvo „frakarstvo“.

„Frakarstvo“ je v naši slovenski politiki sila razvito, ker ga narod nevedè podpira. Vprašaj tega ali onega razumnika, ki nosi naslov svetnika, doktorja ali katerikoli si bodi drugi naslov, kaj bi bilo storiti v tem ali onem slučaju, pa dobiš odgovor, da se mora dobiti privoljenje od naroda. Tako se postavlja razumnik navidezno v službo naroda. Zares nevedni narod jemlje take izjave za čisto zlato in izreka naopak svojim razumnikom zaupnice, s čemer akreditira njihove najneslanejše čine.

Tako prihaja na površje „Frakarstvo“ ali „laži-razumništvo“, ki ima to prednosti pred drugimi, da lahko živi ob nerazsodnosti širših plasti. S tem si lahko tudi tolmačimo dejstvo, da so tudi najvišja državna mesta okužena s frakarji, ki snujejo zakone in socijalne odredbe. Državo stanejo taki glupci miljarde in spravljajo v nesrečo cele narode, ki plačujejo tako jako drago svojo antipatijo za javne stvari. Mi Slovenci nismo seveda imeli take sreče, da se se bi bili mogli kedaj okoristiti na najvišjih mestih, toda imeli smo dovolj visokih „frakarjev“, ki so gledali svoje rojake skozi očala in ki so si šteli sila v dobro, da so bili v „cesarski službi“. Ker so videli, da je naše ljudstvo spoštovalo tradicije cesarstva, so jih izkoriščali kot patrijoti“, danes pa, glej čudo, vohajo nezadovoljnost naroda in za to smukajo po deželi zatrjevaje mu istotako svojo nezadovoljnost. Zvohaj, česa si ljudstvo želi, postavi se na čelo in mandat dobiš.

Samo ob sebi je umevno, da je v takem položaju napredek jako počasen in težaven. Dokler ljudstvu zdrava pamet ne pokaže, kaka pot je ubrati, ne doseže pri svojih razumnikih ničesar. To je kazala vsa naša politična zgodovina na Goriškem, ki je bila v rokah vedno istih oseb, kojih načela so obstojala v tem, da se po možnosti izkoristi državna in deželna blagajna.

Danes čutimo pred seboj težje naloge. Vidimo, da so bile velike zmote naši stari ideali, ki so nas učili šovinistično narodnost, obožavanje množine mesto količine, obožavanje kulturne brez moralne podlage, pohlep po materijelnem dobrobitju, po zavladanju nad bližnjim, izkoriščanju nesreče svojega bližnjega; etična čustva so zamrla in zavladal je obup med ljudstvom.

Delo razumnika bi bila dandanes gorostasno, velikansko, toda na pomoč bi mu morala priti, če ne razsodnost, vsaj zdravi čut širših mas.

Inteligenca ali razumništvo pa, ki je pobegnilo iz dežele ni objokovati, ker je pokazalo prav malo ljubezni do svoje zemlje in svojega naroda. Od tistih pa, ki so ostali v deželi, bi bilo zahtevati, da naj bodo to, za česar se izdajajo: razumniki. Kot taki bi morali neumorno proučevati socijalne potrebe našega ljudsva in pripravljati materijal za bodočnost, kajti inače jim bode neopaženo izmuznil iz rok narod sam, kedar bo namreč utogotovil, da mu razumniški naraščaj ničesar ne koristi.

Razumnik si ne sme dopadati v svoji vlogi kot razumnik, ampak kot delavec. Ne sme se loviti za to ali ono mesto, ampak prepustiti je mora onemu, ki je za to najzmožnejši.

Razumnik ne sme zametavati idej, ki se niso porodile v njegovi glavi, ampak njegova dolžnost je pretehtovati in ocenjavati objektivno, česar namreč narod, ki je čut skozi in skozi, ne more storiti.

To moramo povdarjati v očigled dejstvu, da se nam meče baš od strani razumništva največ polen, med noge. Za Boga, komu smo škodovali? Največ sebi osebno, ker smo si nakopali zlobna notolcevanja, drugemu pa nobenemu. Opažamo pa, da nam današnje slovensko razumništvo res malo imponira, ker se ogiblje vsake diskusije; kdor pa se ne čuti toli trdnega v sedlu, da bi mogel prenesti diskusijo, ne zasluži imena razumnika. Če je pa kaj drugega razlog trdovratni reservi, je obsodba še hujša, kajti v tem slučaju moramo predpostavljati, da imamo pred seboj falango „frakarstva“, ki hoče voditi narod za nos.

Mi tega nočemo, želimo pa, da se bi narod vzdramil in razsojeval, želimo si naraščaja nove inteligence, ki ni prenesla s seboj žalostne dedščine iz preteklosti, ki se čuti tako razločno pri naši inteligenci. Položaj je res žalosten in obupen, toda če držimo vsi križem rokè ne more biti drugačen. To je naše prepričanje, četudi nam „razumniki“ nočejo pritrditi. A pritrdil nam bode narod, kedar nas morda več ne bode.

Domače vesti

Odmevi „narodnega sveta“. Gosp. Franc Gabršček, odvetnik v Gorici, je sedel prošlo soboto na zatožni klopi, ker je bil obdolžen, da je vdrl dne 6. novembra 1918 v blagajno obnovitvenega urada in odnesel gotovino. Izvršil je ukaz narodnega sveta, ki se je takrat povzdignil v provizoričnо vlado poleg naličnega italijanskega narodnega sveta.

Skupno z g. Gabrščekom je sedel na zatožni klopi tudi bančni uradnik g. Kačič.

Po dolgi debati je sodni dvor obtoženca oprostil, državni pravdnik je pa podal priziv ničnosti.

Učiteljski shod „pri treh kronah“. Kakor čujemo, bodo imeli učitelji v četrtek dne 4. t. m. sestanek, da se pomenijo glede vporabe novih šolskih knjig, vpeljave italijanskega učnega jezika in drugih vprašanj.

Marsikaj nam je na srcu, toda nočemo govoriti prej nego slišimo izid tega velevažnega pogovora.

Vprašamo pa se le začudeno, o kakih šolskih knjigah se bode govorilo, kajti mi dejanski nismo imeli še časti, da bi videli druge nego „slavne“ Michelis-ove čitanke in še celo te le vsled kritik, ki so se pričele razvijati v „Edinosti“.

Radovedni smo te na „nove“ proizvode in kritiko učiteljstva, ki jih je gotovo na tihem prečitalo, ker se pripravlja, da podà o njih svoje slovesno mnenje.

Izdajatelj: JOSIP PETERNEL.
Upravitelj in urednik: Karol Jušič.
Tiskarna G. Juch v Gorici.

Vozni red na goriških postajah

Južna postaja.

A. **Odhodi proti Vidmu.**

4·15 D. v Benetke (preko Vidma) *)
9·10 H. „ „ „
16·10 D. „ „ „
20·25 O. „ „ „

*) le v ponedeljek, sredo in petek (tudi preko Trbiža na Dunaj).

B. **Odhodi proti Trstu.**

1·24 D. v Trst (le ponedeljek, sredo in petek)
7·— O. „ „
15·15 D. „ „
21.04 H. „ „

Državna postaja.

A. **Odhodi proti Podbrdu.**

9·56 v Podbrdo (osebni vlak)
18.25 „ „ „ „

B. **Odhodi proti Trstu.**

8·55 v Trst (osebni vlak)
17·10 „ s „ „

Ajdovska železnica.

A. **Odhodi.**

9.15 mešani vlak iz južne postaje
16.40 „ „ „ „

B. **Dohodi.**

6.50 mešani vlak iz Ajdovščine
16·— „ „ „

„D“ pomeni „brzovlak“, „H“ „hitri vlak“, „O“ „osebni vlak“.

Naznanjam, da sem začel strehokrilno obrt

v Gorici
(Largo Nicolò Pacassi 3 in 5)

in se priporočan hišnim gospodarjem, ki sem jo v stanu dobro in hitro postreči. Sprejemam tudi izdelovanje vsakovrstnih načrtov in stavbenih proračunov.

Maksimiljan Poberaj
arhitekt.

Koncesijoniran
stavbenik
išče kapitalista kot društvenika v podjetje.
Naslov povè uredništvo „Goriškega Slovenca“.

Hiša na prodaj!
Hiša štev. 91 v Gorici, via Trieste je na prodaj z vsemi pritiklinami.
Zahteva se 40.000 lir.
Ponudbe na upravništvo
„Goriškega Slovenca“

! BAZAR !
Na Verdijem tekališču
Corso Giuseppe Verdi 13
Se nahaja bogata zaloga galanterij, papirja, dišav, toaletnega mila, steklenin. glinastih posod in posebno bogata izbera razglednic in časnikov.
Prodaja se vse na drobno in na debelo
Edina zaloga papirja „Abadie“
S cenami ne more nihče konkurirati.

: Leopold Zakraisek :

Orazietti in Angelini
Velika zaloga
črnega in belega vina
iz Kojskega.
KONKURENČNE CENE
Na Piacuti (Piazza N. Tommaseo) nasproti cerkve.

Pozor trtorejci
Trtnice Dorigo Dr. Domenico MANZANO (Videm)
Cepljene trte, križane vrste, Velika izbera sadnih mladik, cepljene mrbne mladike, krasilne rastline, Svilоprejkina semena — zagotovljen vspeh.
Cenik na zahtevo brezplačno

ZOBOZDRAVNIK
ROBERT BERKA
GORICA, ULICA DANTE 4.
Mnogo let asistent pri Dr. PIKL
Zobozdravniški atelje
Posluje od 8. do 12. dopoldne in od 14. do 18. popoldne

Josip Vodopivec
Gorica, Corso G. Verdi 11
TRGOVINA
Perilo,
manufakture in
izvršene obleke

Giov. Paternolli
CORSO G. VERDI 38.
Najstarejša knjigarna in trgovina s pisarniškimi predmeti. Bogata zaloga vsakovrstnih pisarniških potrebščin, slik, barv i. t. d.
SLOVENSKE KNJIGE.
Zaloga italijanske slovnice za Slovence: „Italijanščina za Slovence“ sp. V. Bandelj. Slovarji italijansko-slovenski, in slovensko italijanski. - Slovenska postrežba

G. Temil - Gorica
Via G. Carducci št. 1
nasproti Montovi hiši
Nožarna in brusilnica na električno gonilno silo.
Bogata zaloga vsakovrstnih rezil.
Prevzame se brušenje vsakovrstnega rezilnega orodja in se jamči za izvršeno delo.
Lastnik ima na razpolago izurjene delavce v popravljanju kirurgičnih in drugih sličnih orodij.
Prodaja tudi toaletne predmete

BANCA DELLA VENEZIA GIULIA - GORIZIA
Banka za Julijsko Benečijo v Gorici
Anonimna družba - Društvena glavnica L 1,000.000
Agencije:
Ajdovščina, Ajello, Gradišče, Gradež, Červinjan, Kormin, Tržič.
Depoziti - posojila - odračuni
Brezplačna emisija bančnih nakazov, ki so vporabljivi po celem kraljestvu

Dr. E. B. CORGNALI, VIDEM,
kupuje vsako vrsto slovanskih knjig. — Ponudbe na označeni naslov.

POZOR!
Išče in kupuje se vsako množino drvi za kurjavo in plačuje se dobro. Ponudbe je nasloviti na uredništvo „Goriškega Slovenca“.

Tvrdka: Pietro Quagliata & sinovi
Gorica: Via Morelli št. 12
trguje z vinom, oljem, jesihom, jestvinami.
Cene tekmujejo z vsako konkurenco.
Pri velikih nabavah primeren popust. Proda se tudi istodobno elegantен voziček in konja z luksurijozno opremo. Cena jako ugodna.